

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2023

МОНГОЛ ХЭЛ

ХИИ АНГИ

Аймаг/дүүрэг:

Сум:

Сургууль:

Анги: Бүлэг:

Овог:

Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Эхийг анхааралтай уншаад, даалгавруудыг гүйцэтгээрэй.
- Шалгалт 80 минутад үргэлжлэх тул цагаа сайтар төлөвлөж, зөв хуваарилан, бүх даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

Миний орчлон

Би энэ тайзан дээр баярлаж хөөрөн, урамшиж догдлон хэчнээн удаа гарснаа санахгүй байна. Өчигдөрхөн намайг уйлтал зэмлэсэн найруулагч, цэвэрлэгч Долгор гуай, нэртэй зүстэй хүн бүр л надад ойр дотно байлаа. Миний уйдталаа өмссөн саатай торгон дээл, нимгэн улт гутал хүртэл цоо шинэхэн мэт байлаа. Удахгүй болох тоглолтод би ардын нэгэн дуу дуулах байлаа. Хэн бүхний мэдэх энэ дууг дуулахаар арван өдөр бүтэн давтаж, муу сайнаа дуудуулж гүйцээд байсан юм. Эвлэж бүтэхгүйд нь цөхөрч гүйцээд, “Дууны энэ заяа муутай ажлыг ямар хэрэгтэй гэж сонгож авлаа даа. Тэгсэнд орвол хивсний үйлдвэрт ажиллаж байсан сан бол ингээ ч билээ үү.” гэсэн бодол төрж байлаа.

Орой ажлаасаа урамгүй тарсан. Өглөө албан эрхээр театртаа эргэж ирсэн. Манай найруулагч цасан цагаан цамцаа гялалзуулан

-Хараач та минь! Манай Намсрай өнөөдөр ямар хөөрхөн жавхаатай болчхоо вэ хэмээн бүр үнэн сэтгэлээсээ өгүүлэв. Миний сэтгэл хөөрөн зүгээр байя гэсэн ч инээд баяслаа нууж чадсангүй урт нарийн хонгилоор бардам алхлан “Дуучдын өрөө” гэсэн гучин хэдэн хүний шуугианд автсан өрөөндөө орлоо.

Гоцлол дуучин хэмээн багагүй алдаршиж, түүндээ өөрөө бардам хангалуун байдаг Азжаргал, гавьяат жүжигчний босгон дээр тулж очоод байгаа Хандаа, шинэхэн ирцгээсэн, бүхнийг “багшаа” хэмээн бишрэн дууддаг хэдэн охид цөмөөрөө намайг ойр дотно, энхрий ялдам угтлаа.

Бид хууччуул нь өчигдрийн сонин хачин, дэлгүүрийн шинэ бараа, эр нөхрийнхөө нэг өдрийн паян, хүүхдийнхээ инээдэмт гэнэн явдлын тухай ярьж, охид маань хоолойны дасгал хийж байтал найруулагч гаднаас ёс төртэй инээмсэглэсээр орж ирэв.

-Охид оо, тайзандаа залраарай! Бүгдийг урьж байна гэж овоо нэг наргиан наадмаар өгүүлэв. Концерт ойртох тусам манай найруулагчийн ааш гэдэг “адасга” болж гүйцдэг сэн. Өнөөдөр овоо зөв амьсгаатай яваа нь энэ. Ийм цагтаа “охид оо” гэж дахин дахин дуудна.

Бүжигчид бие барьсан хувцсаа өмсөн, гар хөлөө уран эвлэг хөдөлгөн нааш цааш хөлхөж, найрал дууныхан тайзны цаад буланд залхуутай янзтай бөөгнөрөн шивэр авир ярилцана.

Их хуурын жаал хүү өөрөөсөө тохой өндөр хуураа чирэх нь холгүй тайзны шат өөд мацаж, манай нэг гавьяат хөгжимчин эвэр бүрээгээ хэдэнтээ үлээн хуруу дасгаж харагдана. Хэн бүхний мэдэхгүй тайзны амьдрал энэ мөн. Найруулагч алга ташин анхааруулж

Тэр хэний дуунаас эхэлнэ ээ... Намсрай, наашаа гараад ир! хэмээн намайг зааж тэрүүхэндээ будилснаа нүд сэргэж

-Зүйтэй! Жавхаатай, баяр баясгалантай гарч ирнэ гэдэг чинь үзэгчдээ хөтөлж өөд татна гэсэн үг. Зүү эрж байгаа юм шиг хамар доорхоо харж явах ч нэг л биш хэмээн нэг амьсгаагаар өгүүлээд алга ташин анхааруулж “Ий-рас-с-с” гэсээр дохиход, толгойтой үс нь сэгсэг хийв.

Найрал хөгжим уянгалан цуурайтаж, би ч дуулж гарлаа. Энэ удаад “Орхи!” гэсэн зандрал найруулагчийн амнаас гарсангүй.

-Зүгээр!... Аштайхан... Ийм нэг дуу байх ёстой юм. За дараачийнх нь гэсээр Хандааг дуудлаа. Хандаа номин цэнхэр дээлийнхээ хормойг намируулан гарч ирэхдээ миний хөлстэй духанд үнсээд өнгөрөв. Ямар аз жаргалтай, өөрийгөө бахдаж өргөмжилсөн өдөр байсан гэж санана.

Орой гэртээ ирэхэд хүү охин хоёр маань миний жаргалаас хүртэх гэсэн адил хөлөөр орооцолдон угтлаа. Нөхөр маань зуухандаа нойтон мод зэрэглэн нэг муу хөх гал сүүмэлзүүлэн сууна. Эр хүнд энэ их л төсөө ажил шиг санагддаг.

-Батсайхан! Би өнөөдөр гайхалтай сайхан дууллаа шүү дээ. Манайхан бахдаж, найруулагч үнэлсэн гэж цээжинд багтаж цөхсөн баяраа ганцхан амьсгаагаар хэлж сэтгэл амрав. Батсайхан намайг ширтэж байснаа,

-Сүрхий юм болж дээ. Чамайг тэгээд тоож байх юм уу? Одоо л биднийгээ тэжээх нь гэснээ зуух руу хошуугаа шургуулах дөхөн үнс бургиулан үлээснээ “Өөрийгөө хуурч явах дэмий юм даа” гэж гэвтнөв.

...Зууханд хөх гал сүүмэлзэнэ. Хүү охин хоёр минь миний хормойноос зуурсан хэвээр бүлтэлзэн зогсоно. Хар нялхаас дурлаж хүссэн миний амьдрал гэгч унтрах дөхсөн энэ хөх гал шиг болоогүйг би мэднэ.. Хүү минь дагаж бөндгөнөн

-Ээжээ та дуулдаг, тиймээ?.. гэж магадална.

Эцэг нь хөндий хөхрөн нэг юм хэлэх гэснээ больж галаараа оролдов. Батсайхан тэр үгийг хэлээгүй нь оносон юм. Намайг хүмүүстэй нөхөрлөж, олны өмнө нэр төртэй бардам явахыг харж, хайрлах учиртай нөхөр минь нойтон модноос болж, дэндүү хайнга болсон нь надад инээдтэй санагдана.

Аз жаргалыг хүмүүс надад бэлэглэдэг. Хурын дусал шиг шаагьсан алга ташилтад хүндэтгэн ёсолдог намайгаа чи тэр хийморь сэргэм орчлонд нь нэг атугай ч хараагүй шүү дээ. Би зэмлүүлж, магтуулж, гомдож баярлаж байж орон гэртээ инээд наргиантай ирдэг юм.

Ажлаасаа урам баяртай ирдэг атлаа, ажилдаа уйтгар гунигтай очих нь харамсалтай. Миний орчлон хүнд баясал өгөхийн тулд л байдаг юм. Маргааш намайг “Магтаал сонсоод дорджээ” гэж бидний хайртай тэр хүн зэмлэх нь магад. Гэхдээ дуу хуурын тэр орчлон сэтгэлийн гунигийг сэгсэрч хаядаг нь сайхан.

Шинэ ухаан бодол, сэтгэлийн жаргалыг тэндээ олно. Орой гэртээ бас л баяр хөөртэй ирнэ. Манайх айл шиг айл, чи минь хүний хань шиг эр хүн болно...

Сэтгэл бүтэн бол жаргал бүтэн.

С.Пүрэв.

Даалгавар 1. Эхийг бүтцээр нь зөв зааглан ялгаж, хэсэг бүрд өгүүлэгдэж буй агуулгаар нэр өгөөрэй. (2 оноо)

Эхлэл хэсэг:

.....

.....

.....

Гол хэсэг:

.....

.....

.....

Төгсгөл хэсэг:

.....

.....

.....

Даалгавар 2. Эхээс нийгмийн болон соёлын хам сэдвийн жишээ нэг нэгийг олж бичээрэй. (2 оноо)

Нийгмийн хам сэдэв:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Даалгавар 3. Эхэд ямар асуудлыг гол болгон хөндсөн байна вэ? Тэрхүү асуудлаа чухал гэдгийг ямар баримтуудаар баталсан байна вэ? (3 оноо)

Асуудал

Баримт

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Даалгавар 4. Эхээс гол санааг илэрхийлж буй өгүүлбэрийг олж бичээд, яагаад гол санаа гэж бодож буйгаа батлан тайлбарлаарай. (3 оноо)

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэр:

.....

.....

.....

Тайлбар:

.....

.....

.....

Даалгавар 5. Эхэд зохиолч “Аз жаргалыг хүмүүс надад бэлэглэдэг” гэж үзжээ. Хэрэв чи зохиогчоос эсрэг үзэл бодолтой байвал түүнийгээ ямар баримт ашиглан илэрхийлэх вэ? Чиний сонгосон баримтад хүн итгэж, чамтай санал нэгдэхээр байх хоёр баримтыг бичээрэй. (3 оноо)

Баримт 1:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Баримт 2:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Засагч багш нарт:

Шалгалтын материалыг засаж оноожуулахаас өмнө засалт хийх багш нар бүгд материалыг уншиж, оноо өгөх нэгдсэн нэг ойлголттой болно.

Боломжтой бол засагч багш нар ажлаа хуваарилахдаа материалын тоог тэнцүүлж, таван багшид дөч дөчин материал гэх биш, бүх шалгуулагчийн 1-3-р даалгаврыг нэг багш, 4-7- даалгаврыг нэг багш, 8-р даалгаврыг гурван багш гэх мэтээр хуваарилах. Энэ нь шалгалтын дүн үнэн зөв, шударга, бодитой байхад эерэг нөлөөтэй.

Шалгалтыг зөвхөн 0, 1, 2, 3 гэх мэт бүхэл оноогоор дүгнэнэ. 0.5, 1,5, 2,5 гэх мэт бутархай оноог ямар ч тохиолдолд өгөхгүй.

Оноо өгөх зарчим:

Даалгавар 1. Нийт 2 оноо

Эхийн бүтцийг зөв зааглан агуулгыг хангахуйц нэрлэсэн бол 2оноо

Эхийн бүтцийн аль нэг хэсгийг буруу заагласан эсвэл аль нэг хэсэгт оноосон нэр тохиромжгүй бол 1 оноо

Эхийн бүтцийг бүхэлд нь буруу заагласан, хэсгүүдэд оноосон нэршил тохиромжгүй эсвэл даалгаврыг гүйцэтгээгүй бол 0 оноо

Даалгавар 2. Нийт 2 оноо

Нийгмийн болон соёлын хам сэдвээс нэг нэг жишээ татан бичсэн бол 2 оноо

Нийгмийн болон соёлын хам сэдвээс аль нэгийг нь бичсэн эсвэл хоёул нэг хам сэдвийг илтгэж байвал 1 оноо

Сонгосон хэсэг нь хам сэдэв илтгэхгүй, хамааралгүй зүйл байх эсвэл даалгаврыг гүйцэтгээгүй бол 0 оноо

Даалгавар 3. Нийт 3 оноо

Эхэд гол болгон дэвшүүлсэн асуудлыг олсон бол 1 оноо

Эхэд дэвшүүлсэн асуудлыг зөв олоогүй бол 0 оноо

Асуудлыг тодруулахад чухал үүрэгтэй буюу санаагаа баталсан баримт 2 ба түүнээс дээш олж бичсэн бол 2 оноо /баримтууд гэж олон тоо заасан байгааг сурагч анзааран бичсэн байх ёстой/
Асуудлыг тодруулахад чухал үүрэгтэй буюу санаагаа баталсан баримт нэгийг олж бичсэн бол 1 оноо

Олж бичсэн баримт нь санааг дэмжээгүй, утга, агуулгын зөрөөтэй бол 0 оноо

Даалгавар 4. Нийт 3 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон бол 2 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон боловч, өөр өгүүлбэр хамт бичсэн эсвэл цогцолбороор нь авсан бол 1 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлэх өгүүлбэрийг олж чадаагүй бол 0 оноо

Өөрийн үгээр зөв тайлбарласан бол 1 оноо

Гол санааг буруу тайлбарласан эсвэл сонгосон өгүүлбэртэй хамааралгүй зүйлс бичсэн бол 0 оноо

Даалгавар 5. Нийт 3 оноо

Сонгосон баримт нь (1) зохиогчийн үзэл бодлын эсрэг байр сууринаас хандсан, (2) шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, тодорхой эх сурвалжтай, (3) үнэн зөв, ёс зүйн болон оюуны өмчийн зөрчилгүй бол 3 оноо. (1), (2), (3)-ыг тус бүр 1 оноогоор дүгнэж, аль нэгийг хангаагүй тохиолдолд оноог хасна. Мөн нэг баримт дутуу бичсэн бол 1 оноо хасна.

Даалгавар 6. Нийт 2 оноо

Хэлцийг дэлгэрүүлсэн өгүүлбэр зөв бүтэцтэй, найруулгын ямар ч алдаагүй бол 1 оноо

Өгүүлбэрт бүтэц найруулгын алдаа гарсан бол 0 оноо

Хэлц өгүүлбэрийг "гэ-, хэмээ-" холбох үг ашиглан дэлгэрүүлсэн бол 1 оноо

XII ангийн агуулгаар үзэж судалсан "гэ-, хэмээ-" холбох үгсийг ашиглаагүй бол 0 оноо

Даалгавар 7. Нийт 5 оноо

0-1 алдаатай хөрвүүлсэн бол 5 оноо

2-3 алдаатай хөрвүүлсэн бол 4 оноо

4-5 алдаатай хөрвүүлсэн бол 3 оноо

6-7 алдаатай хөрвүүлсэн бол 2 оноо

8-9 алдаатай хөрвүүлсэн бол 1 оноо

10 ба түүнээс дээш үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 0 оноо

Даалгавар 8. Нийт 20 оноо

агуулаа	оноо өгөх заавар	ОНОО
Сэдэв ба зорилго	Зорилгоо хангаж бодит шийдэл санал болгож, учир шалтгааны уялдаа холбоотой сайтай бичсэн бол	5
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо бага зэрэг алдагдсан бол	4
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо муутай ч нэгэн сэдвээр бичсэн бол	3
	Сөрөг хандлагатай эсвэл хэд хэдэн асуудлыг хөндсөн бол	2
	Ямар нэгэн зохиол бүтээлээс санаа авсан, санааг давтсан бол	1
	Сэдэв, зорилгоос хазайсан, хуулсан бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Эшлэл баримт	Эшлэл, баримтыг оновчтой ашигласан бол	2
	Тохиромжгүй ч эшлэл, баримттай бол	1
	Эшлэл, баримтгүй бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бичлэгийн хэлбэр төрөл	Тодорхой хэрэгжүүлж болохуйц бодитой шийдлийг санал болгож байгаа бол	2
	Тодорхой шийдэл санал болгосон ч бодитоор хэрэгжих боломжгүй бол	1
	Ямар нэгэн бодит шийдэл санал болгоогүй, шүүмжийн шинжтэй бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бүтэц	Эхийн бүтэц ойлгомжтой, догол мөр, зайгаар заагласан бол	3
	Эхийн бүтэц ойлгомжтой хэдий ч догол мөр зайгаар зааглаагүй бол	2
	Эхийн эхлэл, гол, төгсгөл хэсгийн аль нэг нь дутуу бол	1
	Эхийн бүтэц тодорхой зааггүй, санаа бүрэн биш бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Хэл зүй, найруулга	Хэл зүй найруулгын алдаагүй	3
	Хэл зүй найруулгын багахан алдаатай ч ерөнхий цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгад нөлөөлөөгүй бол	2
	Хэл зүй найруулгын алдаа нь тухайн цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгыг сулруулсан бол	1
	Хэл зүй найруулгын алдаа их бол /4+ алдаа/	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Үгийн тоо	250-280 хооронд бол	1
	Үгийн тоо их, бага бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Зөв бичгийн дүрэм	0-1 алдсан бол	3
	2-5 алдсан бол	2
	6-9 алдсан бол	1
	10+ бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бичгийн соёл	Уншиж ойлгоход саадгүй бол /дармал байж болно/	1
	Уншиж ойлгоход хэцүү, үсэг, тэмдэг хооронд ялгаагүй бичсэн бол.	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X